

Odůvodnění

Obecná část

a) Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku včetně zhodnocení ve vztahu k zákazu diskriminace.

Nálezem Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2013 sp. zn. Pl. ÚS 25/12 byla zrušena vyhláška č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, (tzv. přísudková vyhláška).

Sazby odměny advokáta včetně mimosmluvní odměny stanoví vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif).

Po zrušení tzv. přísudkové vyhlášky se při rozhodování o náhradě nákladů řízení stal rozhodujícím advokátní tarif. Advokátní tarif je postaven na principu, že pro každý specifikovaný úkon právní služby advokáta stanovuje výši odměny, která má být advokátovi hrazena. Tato výše odměny pak je základem pro určení výše náhrady nákladů řízení, kdy soud uloží straně, která neměla úspěch ve sporu, aby úspěšnému účastníku nahradila náklady řízení odpovídající násobku stanovené odměny počtem úkonů právní služby, které advokát ve věci učinil. K takto vypočtené odměně je dále připočtena částka, která odpovídá náhradě za hotové výdaje na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné také vždy za jeden úkon právní služby (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu).

Advokátní tarif stanoví pro mimosmluvní odměnu následující sazby:

Sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí z tarifní hodnoty

1. do 500 Kč	300 Kč,
2. přes 500 Kč do 1 000 Kč	500 Kč,
3. přes 1 000 Kč do 5 000 Kč	1 000 Kč,
4. přes 5 000 Kč do 10 000 Kč	1 500 Kč,
5. přes 10 000 Kč do 200 000 Kč	1 500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč,
6. přes 200 000 Kč do 10 000 000 Kč	9 100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč,
7. přes 10 000 000 Kč	48 300 Kč a 40 Kč za každých

*započatých 100 000 Kč, o které
hodnota převyšuje 10 000 000 Kč.*

Navržená úprava zejména stanoví, že pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v občanském soudním řízení, v němž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč, činí sazba odměny za jeden úkon právní služby provedený advokátem v souvislosti s řízením z tarifní hodnoty

<i>1. do 500 Kč</i>	<i>200 Kč,</i>
<i>2. přes 500 Kč do 1000 Kč</i>	<i>300 Kč,</i>
<i>3. přes 1000 Kč do 5000 Kč</i>	<i>400 Kč,</i>
<i>4. přes 5000 Kč do 10000 Kč</i>	<i>500 Kč.</i>

Tato úprava má za cíl dosáhnout snížení částky, kterou je povinna nahradit úspěšné straně neúspěšná strana občanského soudního řízení v těch věcech, kde hodnota peněžitého plnění, o němž je rozhodnuto, nepřevyší 10 000 Kč. Takovéto omezení výše náhrady odměny advokáta je navrhováno v reakci na současnou situaci, kdy zejména v případě bagatelních pohledávek dochází k jevu, který již popsal i Ústavní soud ve svém rozhodnutí, kterým zrušil tzv. přísudkovou vyhlášku. Tímto jevem je postupování pohledávek a jejich vymáhání nikoli pro pohledávku samotnou, ale pro částku přiznanou jako náhradu nákladů řízení. Tento jev je společensky nepřijatelným, neboť v jeho důsledku dochází nejen k dalšímu zadlužování zejména sociálně slabých osob, ale také zahlcování soudní soustavy.

Z důvodů výše uvedených byl vypracován tento návrh, který by měl zamezit nebo minimálně omezit tzv. byznys s pohledávkami, ale přitom by měl reflektovat skutečnost, že každý má právo na právní pomoc, které je zakotveno v článku 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Právo na právní pomoc je totiž na úrovni občanského soudního řádu garantováno především možností nechat se zastupovat v řízení advokátem. Materiálně zabezpečení tohoto práva se projevuje v zásadě úspěchu ve věci, která je základní zásadou rozhodování o náhradě nákladů civilního sporného procesu. Dle nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3923/11 právo úspěšné procesní strany vůči neúspěšné straně řízení na náhradu nákladů vychází ze základního strukturálního principu, který se v civilním sporném procesu uplatňuje, tj. ze systému dvou stran v kontradiktorním postavení, v rámci něž účastníci řízení vystupují jako vzájemní oponenti, uplatňující v řízení protichůdné zájmy.

Předložený návrh tedy snižuje výši odměny advokáta i výši náhrady hotových výdajů tak, aby absolutní výše těchto nákladů nemotivovala účastníky řízení k uplatnění pohledávky právě pro částku nákladů, ale současně umožnila, aby úspěšné straně sporu byly hrazeny účelně vynaložené náklady na právní zastoupení.

Nové nastavení advokátního tarifu ve spojení se současně předkládanou úpravou občanského soudního řádu odpovídá principu přiměřenosti, je v souladu s principem proporcionality a mělo by přispět ke spravedlivějšímu uspořádání vztahů mezi dlužníky a věřiteli, při zajištění důsledné ochrany práv všech stran sporu.

Současná právní úprava ani navržená změna není ve vztahu k žádné skupině diskriminační. Navržená změna dopadne na všechny účastníky v řízeních, ve kterých je rozhodnuto o částce do 10 000 Kč.

b) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a mezinárodními smlouvami.

Ústavní soud se již v minulosti zabýval rozhodováním obecných soudů o náhradě nákladů řízení a jeho reflexí z hlediska zachování práva na spravedlivý proces, přičemž pro rozhodování o nákladech řízení formuloval určité ústavněprávní limity.

Rozhodování o náhradě nákladů řízení je integrální součástí civilního soudního řízení, a proto se i na ně musí vztahovat požadavky plynoucí z práva na spravedlivý proces. To jednak znamená vytvoření prostoru pro účinné uplatňování námitek a argumentů účastníky řízení, jednak i povinnost soudu se (nejen) s těmito námitkami a argumenty, jež jsou způsobilé ovlivnit rozhodování, přesvědčivě v odůvodnění vypořádat (sp. zn. I. ÚS 3923/11).

Náklady soudního řízení se ve smyslu § 121 odst. 3 občanského zákoníku považují za náklady spojené s uplatněním pohledávky; protože však jde o nárok, jenž má základ v procesním právu, je výše těchto nákladů spojených s uplatněním pohledávky kvantifikována teprve (pravomocným) rozhodnutím soudu o přiznání jejich náhrady. Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení má proto konstitutivní charakter nejen ve vztahu ke vzniku práva na náhradu nákladů řízení, ale i ve vztahu k její výši, neboť obě je závislé na rozhodnutí soudu. V penězích vyjádřené (přiznané) právo na náhradu nákladů řízení je proto nutno striktně odlišovat od "práva na rozhodnutí" o náhradě nákladů řízení, jež je součástí civilního procesu a práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod; tyto dva aspekty nelze směšovat (sp. zn. I. ÚS 3923/011).

Ústavní soud kritizoval způsob rozhodování o výši náhrady nákladů za právní zastoupení. Situace v oblasti náhrady nákladů jej dokonce vedla ke zrušení tzv. přísudkové vyhlášky (č. 484/2000 Sb.), která stanovila paušální náhradu nákladů na zastupování účastníka občanského soudního řízení.

Například v nálezu sp. zn. I. ÚS 3923/11 Ústavní soud konstatoval, že *„V takovém řízení, jež je zahájeno „formulářovou“ žalobou, nárok je uplatňován vůči spotřebiteli, přičemž ten vznikl ze smlouvy, anebo jiného právního důvodu, avšak spotřebitel je fakticky vyloučen z možnosti sjednat si podmínky plnění s jiným obsahem (typicky půjde zejména o smlouvu o přepravě, dodávce tepla nebo energií, spotřebitelském úvěru, běžném účtu, o poskytování služeb informační společnosti, o poskytování služeb elektronických komunikací, o pojistnou smlouvu, o regulační poplatek podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů), pak s ohledem na nutnost dodržení principu proporcionality mezi výší vymáhané částky a náhrady nákladů, je spravedlivé, aby výše odměny za zastupování žalobce advokátem byla určena tak, že zpravidla nepřesáhne jednonásobek vymáhané jistiny.“*

Navrhovaná novelizace advokátního tarifu proto reaguje na i nálezu Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2013 sp. zn. Pl. ÚS 25/12, jímž Ústavní soud zrušil tzv. přísudkovou vyhlášku a jímž popsal „vymáhací praxi“ jako problematickou. V bodě 108. uvedeného nálezu Ústavní soud uvedl, že: *„Aniž by chtěl Ústavní soud jakkoli předjímat budoucí právní úpravu, očekává, že tato bude lépe reflektovat zvláštnosti jednotlivých případů. Kritéria pro určení výše náhrady by měla být obsažena přímo v samotné vyhlášce. Stanovení výše odměny by*

mělo odrážet princip proporcionality, mělo by být přiměřené také ve vztahu k výši vymáhané částky. Uvedené je o to významnější, pokud jde o spory v pásmu bagatelnosti, v nichž proti rozsudku nalézacího soudu není přípustné odvolání, rozhodnutí tedy nepodléhá instančnímu přezkumu.“

Předložený návrh tedy reaguje na kritiku dřívějšího právního stavu tím, že stanoví pro tzv. bagatelní věci, v nichž je rozhodnuto o peněžitém plnění do 10 000,- Kč, nižší náhradu nákladů za zastoupení advokátem, než doposud.

Na dotčenou právní úpravu se přímo nevztahuje žádná mezinárodní smlouva, již je ČR vázána.

c) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zákonem, k jehož provedení je navržena, včetně souladu se zákonným zmocněním k jejímu vydání, a zároveň zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovanou právní úpravou dochází ke změně advokátního tarifu, který byl vydán na základě zmocnění obsaženém v § 22 odst. 3 zákona o advokacii.

Právo Evropské unie se na oblast výše náhrady nákladů nevztahuje. Návrh vyhlášky nezpracovává do právního řádu České republiky právo Evropské unie a není s právem Evropské unie v rozporu, jakožto ani s judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

d) Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy.

Navržená úprava povede ke snížení náhrady nákladů na právní zastoupení, které musí hradit neúspěšná strana sporu v občanském soudním řízení v případech, kdy je rozhodnuto o plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč.

Tabulka příkladu výpočtů odměny za zastupování včetně hotových výdajů uvedených v závorce podle českých předpisů v Kč (bez DPH):

Hodnota sporu v Kč	Odměna za dva úkony v Kč		
	Advokátní tarif (vyhl. č. 177/1996 Sb.)	Zrušená přísudková vyhláška (vyhl. č. 484/2000 Sb.)	Návrh § 14b advokátního tarifu
100	600 (+ 600)	1000 (+ 600)	400 (+ 200)
300	600 (+ 600)	1500 (+ 600)	400 (+ 200)
1 000	1000 (+ 600)	2500 (+ 600)	600 (+ 200)
2 000	2000 (+ 600)	3750 (+ 600)	800 (+ 200)
4 000	2000 (+ 600)	4800 (+ 600)	800 (+ 200)
7 500	3000 (+ 600)	7500 (+ 600)	1000 (+ 200)
20 000	3800 (+ 600)	9200 (+ 600)	viz sloupec Advokátní tarif
125 000	12200 (+ 600)	27050 (+ 600)	viz sloupec Advokátní tarif

1 000 000	24600 (+ 600)	55800 (+ 600)	viz sloupec Advokátní tarif
-----------	---------------	---------------	-----------------------------

Hodnota sporu v Kč	Odměna za pět úkonů v Kč		
	Advokátní tarif (vyhl. č. 177/1996 Sb.)	Zrušená přísudková vyhláška (vyhl. č. 484/2000 Sb.)	Návrh § 14b advokátního tarifu
100	1500 (+ 1500)	1000 (+ 1500)	1000 (+ 500)
300	1500 (+ 1500)	1500 (+ 1500)	1000 (+ 500)
1 000	2500 (+ 1500)	2500 (+ 1500)	1500 (+ 500)
2 000	5000 (+ 1500)	3750 (+ 1500)	2000 (+ 500)
4 000	5000 (+ 1500)	4800 (+ 1500)	2000 (+ 500)
7 500	7500 (+ 1500)	7500 (+ 1500)	2500 (+ 500)
20 000	9500 (+ 1500)	9200 (+ 1500)	viz sloupec Advokátní tarif
125 000	30500 (+ 1500)	27050 (+ 1500)	viz sloupec Advokátní tarif
1 000 000	61500 (+ 1500)	55800 (+ 1500)	viz sloupec Advokátní tarif

Pro srovnání náhrad nákladů na zastoupení uvádíme v samostatné příloze právní úpravu vybraných států.

e) Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navržená norma nemá na ochranu soukromí a osobních údajů vliv.

f) Zhodnocení korupčních rizik

Navržená úprava snižuje výši částky nahrazované neúspěšnou stranou v občanském soudním řízení, v němž bylo rozhodnuto o částce nižší než 10 000,- Kč. Jelikož nejde o etablování nových nebo změnu stávajících pravomocí, ale toliko o úpravu sazeb pro účely určení náhrady nákladů v řízení, nemá podle našeho názoru navržená úprava korupční potenciál.

Kontakt na zpracovatele:

Legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti
ol@msp.justice.cz
tel. 221997358

Zvláštní část

K čl. I.

K bodu 1 a 3

K § 14b odst. 1

Stanoví se výše sazby za jeden úkon právní služby pro účely rozhodování o náhradě nákladů na právní zastoupení v občanském soudním řízení, v němž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč. Při určení výše se vycházelo z judikatury Ústavního soudu uvedené v obecné části odůvodnění i z právní úpravy v sousedních zemích.

K § 14b odst. 2

V § 14b odst. 2 se stanoví strop náhrady nákladů na právní zastoupení v bagatelních věcech formou počtu úkonů, které se nahrazují. Toto omezení výše náhrady je nastaveno zejména z toho důvodu, aby nemohlo dojít k významnému nepoměru výše odměny za zastoupení ve vztahu k výši předmětu sporu v bagatelních věcech. Omezení odpovídá limitům, jež vyjádřil Ústavní soud ve svých rozhodnutích, a jsou zmíněny v obecné části odůvodnění.

K § 14b odst. 3

Rovněž se přistupuje ke snížení paušální částky jako náhrady výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné tak aby více odpovídala typickým nákladům v pásmu tzv. bagatelních věcí. Zejména v případech sporů o peněžitou částku v řádu stokorun by neodpovídalo principu proporcionality, aby samotná paušální částka převyšovala hodnotu sporu.

K § 14b odst. 4

Dále se stanoví, že v řízení o výkonu rozhodnutí je sazba nahrazované odměny za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a za sepsání návrhu na zahájení řízení 100 Kč za každý z těchto úkonů. Snížení sazby je vedeno tím, že tyto úkony jsou velmi jednoduché.

K § 14b odst. 5

Zároveň však platí, že se i pro stanovení náhrady odměny právního zastoupení použijí přiměřeně pravidla podle § 6 až 12 advokátního tarifu, ze kterých mimo jiné plyne, že u úkonů právní služby mimořádně obtížných nebo u úkonů právní služby časově náročných může být náhrady odměny zvýšena až na trojnásobek.

K bodu 2

Z důvodu úpravy § 1 odst. 2 advokátního tarifu se legislativně upravuje ustanovení určující výši odměny advokáta ustanoveného soudem tak, aby zůstalo věcně shodné s dosavadní úpravou.

K čl. II

Vyhláška nabude účinnosti patnáctým dnem po jejím vyhlášení.